ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ –ਸਬਦ ੮੧

ਗੁਰ ਤੇ ਨਿਰਮਲੁ ਜਾਣੀਐ ਨਿਰਮਲ ਦੇਹ ਸਰੀਰੁ ॥

ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੫੭

ਗੁਰ ਤੇ ਨਿਰਮਲੁ ਜਾਣੀਐ ਨਿਰਮਲ ਦੇਹ ਸਰੀਰੁ ॥
ਨਿਰਮਲੁ ਸਾਚੋ ਮਨਿ ਵਸੈ ਸੋ ਜਾਣੈ ਅਭ ਪੀਰ ॥
ਸਹਜੈ ਤੇ ਸੁਖੁ ਅਗਲੋ ਨਾ ਲਾਗੈ ਜਮ ਤੀਰੁ ॥੧॥
ਭਾਈ ਰੇ ਮੈਲੁ ਨਾਹੀ ਨਿਰਮਲ ਜਲਿ ਨਾਇ ॥
ਨਿਰਮਲੁ ਸਾਚਾ ਏਕੁ ਤੂ ਹੋਰੁ ਮੈਲੁ ਭਰੀ ਸਭ ਜਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਰਿ ਕਾ ਮੰਦਰੁ ਸੋਹਣਾ ਕੀਆ ਕਰਣੈਹਾਰਿ ॥
ਰਵਿ ਸਸਿ ਦੀਪ ਅਨੂਪ ਜੋਤਿ ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ ॥
ਹਾਟ ਪਟਣ ਗੜ ਕੋਠੜੀ ਸਚੁ ਸਉਦਾ ਵਾਪਾਰ ॥੨॥
ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਭੈ ਭੰਜਨਾ ਦੇਖੁ ਨਿਰੰਜਨ ਭਾਇ ॥
ਗੁਪਤੁ ਪ੍ਰਗਟੁ ਸਭ ਜਾਣੀਐ ਜੇ ਮਨੁ ਰਾਖੈ ਠਾਇ ॥
ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੈ ਤਾ ਸਹਜੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ॥੩॥
ਕਸਿ ਕਸਵਟੀ ਲਾਈਐ ਪਰਖੇ ਹਿਤੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥
ਖੋਟੇ ਠਉਰ ਨ ਪਾਇਨੀ ਖਰੇ ਖਜਾਨੈ ਪਾਇ ॥
ਆਸ ਅੰਦੇਸਾ ਦੂਰਿ ਕਰਿ ਇਉ ਮਲੁ ਜਾਇ ਸਮਾਇ ॥੪॥
ਸੁਖ ਕਉ ਮਾਗੈ ਸਭੁ ਕੋ ਦੁਖੁ ਨ ਮਾਗੈ ਕੋਇ ॥
ਸੁਖੈ ਕਉ ਦੁਖੁ ਅਗਲਾ ਮਨਮੁਖਿ ਬੂਝ ਨ ਹੋਇ ॥
ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣੀਅਹਿ ਸਬਦਿ ਭੇਦਿ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥੫॥
ਬੇਦੁ ਪੁਕਾਰੇ ਵਾਚੀਐ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਆਸੁ ॥
ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵਕ ਸਾਧਿਕਾ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਗੁਣਤਾਸੁ ॥
ਸਚਿ ਰਤੇ ਸੇ ਜਿਣਿ ਗਏ ਹਉ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਸੁ ॥੬॥
ਚਹੁ ਜੁਗਿ ਮੈਲੇ ਮਲੁ ਭਰੇ ਜਿਨ ਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਭਗਤੀ ਭਾਇ ਵਿਹੂਣਿਆ ਮੁਹੁ ਕਾਲਾ ਪਤਿ ਖੋਇ ॥
ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਅਵਗਣ ਮੁਠੀ ਰੋਇ ॥੭॥
ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਪਾਇਆ ਡਰੁ ਕਰਿ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਇ ॥
ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ਘਰਿ ਵਸੈ ਹਉਮੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਊਜਲੇ ਜੋ ਰਾਤੇ ਹਰਿ ਨਾਇ ॥੮॥੭॥

ਸਾਰ: ਜਦੋਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਅੰਤਰ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੈ ਵਿਚਲੀ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਸਵਾਰਥੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਭਲਾਈ ਹਿੱਤ ਅਰਥਭਰਪੂਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ, ਇਹ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਣ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚਲੀ ਮੌਜੂਦ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਤੇ ਨਿਰਮਲੁ ਜਾਣੀਐ ਨਿਰਮਲ ਦੇਹ ਸਰੀਰੁ ॥
ਬਿਬੇਕ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਰਮਲੁ ਸਾਚੋ ਮਨਿ ਵਸੈ ਸੋ ਜਾਣੈ ਅਭ ਪੀਰ ॥
ਜਦੋਂ ਨਿਰਮਲ ਸੱਚਾਈ ਮਨ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵੈ-ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਵਧੇਰੇ ਸੂਝ ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਹਜੈ ਤੇ ਸੁਖੁ ਅਗਲੋ ਨਾ ਲਾਗੈ ਜਮ ਤੀਰੁ ॥੧॥

ਇਸ ਸਹਿਜ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਰਾਹੀਂ, ਬੇਅੰਤ ਆਨੰਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਤੀਰ ਛੋਹਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਦਲਾਵ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਖ-ਚੈਨ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਵੇਲੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਡਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। (੧)

ਭਾਈ ਰੇ ਮੈਲੁ ਨਾਹੀ ਨਿਰਮਲ ਜਲਿ ਨਾਇ ॥

ਹੇ ਸਾਥੀ ਜਨੋ, ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਗੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਵਿਚਲੀਆਂ ਅਸ਼ੁੱਧੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਉਮੈ, ਸਹਿਰਦ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਿਰਮਲੁ ਸਾਚਾ ਏਕੁ ਤੂ ਹੋਰੁ ਮੈਲੁ ਭਰੀ ਸਭ ਜਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪਵਿੱਤਰ, ਸਦੀਵੀ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਚੇਤਨਾ ਹੈ। ਦਵੈਤ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਅਸਥਾਈ ਹੈ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਹਰਿ ਕਾ ਮੰਦਰੁ ਸੋਹਣਾ ਕੀਆ ਕਰਣੈਹਾਰਿ ॥

ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭੌਤਿਕ ਹਸਤੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ।

ਰਵਿ ਸਸਿ ਦੀਪ ਅਨੂਪ ਜੋਤਿ ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ ॥

ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦੀਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲਈ ਚਮਕਦੇ ਹਨ; ਭਾਵੇਂ, ਅਨੰਤ ਰੌਸ਼ਨੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੀ, ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਊਰਜਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ।

ਹਾਟ ਪਟਣ ਗੜ ਕੋਠੜੀ ਸਚੁ ਸਉਦਾ ਵਾਪਾਰ ॥੨॥

ਇਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜੋ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਜੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਜੋ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕ ਘਰ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚਲੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਵਿਚ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (੨)

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਭੈ ਭੰਜਨਾ ਦੇਖੁ ਨਿਰੰਜਨ ਭਾਇ ॥

ਬਿਬੇਕ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉ, ਜੋ ਡਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਪਤੁ ਪ੍ਰਗਟੁ ਸਭ ਜਾਣੀਐ ਜੇ ਮਨੁ ਰਾਖੈ ਠਾਇ ॥

ਜਦੋਂ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਂਦ ਦੀਆਂ ਅਣਡਿਠ ਸੱਚਾਈਆਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੈ ਤਾ ਸਹਜੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ॥੩॥

ਜੇਕਰ ਸੱਚਾ ਬਿਬੇਕ ਜੋ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਤਾ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਬਣਾਉਣੀ ਸਹਿਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਕਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਝਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭਰਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। (੩)

ਕਸਿ ਕਸਵਟੀ ਲਾਈਐ ਪਰਖੇ ਹਿਤੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥

ਕਸਵੱਟੀ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। ਇਹ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਚਿਆਰਤਾ ਵੱਲ ਨਿਸ਼ਠਾ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ ਗੁਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਖੋਟੇ ਠਉਰ ਨ ਪਾਇਨੀ ਖਰੇ ਖਜਾਨੈ ਪਾਇ ॥

ਦੰਭੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ; ਸੁਹਿਰਦ ਗੁਣਵੰਤਾ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਆਨਤਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਘਾਟ।

ਆਸ ਅੰਦੇਸਾ ਦੂਰਿ ਕਰਿ ਇਉ ਮਲੁ ਜਾਇ ਸਮਾਇ ॥੪॥

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਲ ਨੂੰ ਧੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਵ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। (੪)

ਸੁਖ ਕਉ ਮਾਗੈ ਸਭੁ ਕੋ ਦੁਖੁ ਨ ਮਾਗੈ ਕੋਇ ॥

ਹਰ ਕੋਈ ਅਰਾਮ, ਸੁਖ-ਚੈਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ; ਕੋਈ ਵੀ ਬੇਅਰਾਮੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅਸਥਾਈ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖੈ ਕਉ ਦੁਖੁ ਅਗਲਾ ਮਨਮੁਖਿ ਬੂਝ ਨ ਹੋਇ ॥

ਸੰਸਾਰਿਕ ਸੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਟੱਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਨਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਆਤਮ-ਲੀਨ ਇਸਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਖ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣੀਅਹਿ ਸਬਦਿ ਭੇਦਿ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥੫॥

ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਸਮਾਂਨਤਰ ਹਨ; ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਬੇਕ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਝਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। (੫)

ਬੇਦੁ ਪੁਕਾਰੇ ਵਾਚੀਐ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਆਸੁ ॥

ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵਕ ਸਾਧਿਕਾ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਗੁਣਤਾਸੁ ॥

ਬਿਬੇਕੀ, ਪਵਿੱਤਰ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅਤੇ ਸਾਧਕ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਚਿ ਰਤੇ ਸੇ ਜਿਣਿ ਗਏ ਹਉ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਸੁ ॥੬॥

ਸੱਚਾਈ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ; ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੈ ਜੋ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਬਿਬੇਕ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। (੬)

ਚਹੁ ਜੁਗਿ ਮੈਲੇ ਮਲੁ ਭਰੇ ਜਿਨ ਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਉਹ ਅਪਵਿੱਤਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਾਲ ਭਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ; ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਭਗਤੀ ਭਾਇ ਵਿਹੂਣਿਆ ਮੁਹੁ ਕਾਲਾ ਪਤਿ ਖੋਇ ॥

ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਸਨਮਾਨ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਣ ਹਉਮੈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਵੈ-ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਅਵਗਣ ਮੁਠੀ ਰੋਇ ॥੭॥

ਜਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਵਿਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। (੭)

ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਪਾਇਆ ਡਰੁ ਕਰਿ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਇ ॥

ਨਿਰੰਤਰ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਦੁਆਰਾ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਆਪੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਡਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਲਦੇ ਹਾਂ; ਚਿੰਤਨ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਅਰਥਪੂਰਨ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ਘਰਿ ਵਸੈ ਹਉਮੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਾਇ ॥

ਜੋ ਅਸਲ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵੈ-ਬੋਧ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਊਜਲੇ ਜੋ ਰਾਤੇ ਹਰਿ ਨਾਇ ॥੮॥੭॥

ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਜਲ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਸਤਾ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਤੱਥ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਏਕਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। (੮)(੭)

ਤੱਤ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖਿੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਉਲਝਣ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰਿਤ ਮਨ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਥਿਰਤਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ, ਸਗੋਂ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੱਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਲੁਕਵੇਂ ਰਹੱਸਾਂ ਅਤੇ ਦੇਖਣਯੋਗ ਹਕੀਕਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਧੁੰਦਲੀਆਂ

ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰਸੰਬੰਧਿਤਾ ਉਭਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਗਰਣ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕੋ ਚੇਤਨਾ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਅਨੰਤ, ਮੂਰਤ ਅਤੇ ਅਮੂਰਤ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation
ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**